

Handelen bij desinformatie

Keuzehulp wat te doen bij haatspraak, desinformatie en bots onder berichten op de corporate kanalen.

De blootstelling van mensen aan haatspraak en desinformatie op sociale media is een probleem. Het ondergraaft democratische instituties en processen en voedt extremisme, criminaliteit, polarisering en ideeën die de crisisbereidheid en volksgezondheid kunnen ondermijnen. Dit document dient als hulp om dit soort informatie te herkennen en biedt een handelingskader om dit tegen te gaan op gemeentelijke sociale media kanalen.

Herkennen van problematische reacties

Wat is haatspraak, desinformatie of een bot precies? Hieronder worden deze verschijnselen kort uitgelegd om ze beter te kunnen herkennen.

Haatspraak

Haatspraak is het aanzetten van mensen tot haat, geweld of discriminatie vanwege hun ras, geloof, levensovertuiging, geslacht, seksuele voorkeur of een lichamelijke of verstandelijke beperking. Dit is strafbaar ([Artikel 137](#)). Soms bevatten berichten zowel haatspraak als desinformatie zoals te zien in het onderstaande voorbeeld.

Voorbeeld: Op X staat een bericht over een militaire

oefening in de regio. EdgeLord88 reageert "laat ze schieten in de moskeeën oefenen. of zijn arabische groepsverkrachtingen van Nederlandse vrouwen en kinderen geen defensie kwestie?"

Desinformatie

Desinformatie is informatie die bewust (deels) onjuist is en schadelijk kan zijn voor individuen of de samenleving. Ook samenzweringstheorieën vallen vaak onder desinformatie. Wanneer er géén sprake is van kwade intenties, spreken we van **misinformatie**. Misinformatie kan voortkomen uit desinformatie; als de oorspronkelijke verspreider(s) kwade intenties hebben maar mensen die deze informatie verder doorsturen niet. Wil je meer weten over hoe desinformatie werkt? [Deze video's](#) leggen het duidelijk uit (en hebben Nederlandse ondertiteling).

Desinformatie komt vaker voor rondom verkiezingen, internationale conflicten en andere politiek gevoelige onderwerpen. De meeste desinformatie gaat nu over: Oekraïne, de Europese Unie, immigratie, klimaatverandering, COVID-19, het Israël-Palestina conflict en lhbtqia+. Voor actuele desinformatie onderwerpen en trends kan je de maandelijkse rapporten van de [European Digital Media Observatory](#) inzien. Voor actuele desinformatie in Nederland ga naar [Factchecks – Nieuwscheckers](#).

Voorbeeld (mis/des)informatie: Op Instagram staat een bericht over een nieuwe burgemeester. Hans69Lowrider reageert op Facebook "Weer een ongekozen WEF-puppet. Heeft onze pedo-premier netjes geregeld."

Bot

Een bot op sociale media is een geautomatiseerd account dat automatisch berichten plaatst, liket of reageert. Het imiteert het gedrag van een mens. De verwachting is dat bots steeds moeilijker te herkennen zijn door de ontwikkeling van AI. Vooralsnog zijn bots meestal nog wel te herkennen door te kijken naar:

Het profiel:

- **Gebruikersnaam:** Onlogische combinaties van letters en cijfers (zoals John_xyz_987) zijn verdacht.
- **Accountleeftijd:** Nieuwe, extreem actieve accounts.
- **Bio:** Vaak leeg, vaag of generiek.
- **Volgers vs. volgen:** Bots volgen veel accounts maar hebben weinig volgers.
- **Profielfoto:** Vaak een stockfoto of gestolen afbeelding die niet past bij de rest van het profiel.

Het gedrag:

- **Postfrequentie:** Bots posten vaak dag en nacht, zonder pauze.
- **Herhaling:** Ze delen dezelfde berichten of reacties meerdere keren.
- **Engagement:** Veel likes of retweets van andere bots, maar weinig interactie als iemand op de bot reageert.

De inhoud:

- **Taalgebruik:** Slechte grammatica of zinsbouw.
- **Hashtags en onderwerpen:** Vaak politiek geladen of polariserend vooral rond typische desinformatie onderwerpen zoals hierboven aangegeven.
- **Links:** Ze verwijzen naar externe (des)informatiekanalen waarin mensen (verder) kunnen radicaliseren.

Een reactie vastzetten

Het vastzetten van een voorlichtingsreactie onder de corporate kanalen kan bijdragen aan het tegengaan van de negatieve effecten van haatspraak, desinformatie en bots. Hierdoor worden mensen zich bewuster van deze verschijnselen en gaan zij kritischer kijken naar andere reacties.

Het uitzetten van de reacties onder een bericht kan een vervolgstap zijn als haatspraak/desinformatie/bots te bepalend worden. Dit heeft een beschermende functie. Op de volgende pagina staat een beslissingsboom die helpt bij het maken van de beslissing om de reacties wel of niet uit te zetten en/of een voorlichtingsreactie te plaatsen.

Hieronder een aantal voorbeeldreacties die gebruikt kunnen worden:

Een algemene reactie

Let op: Haatberichten, nepnieuws en nepaccounts (bots) op sociale media zijn een probleem. Ze kunnen zorgen voor meer haat, wantrouwen en verdeeldheid. Dit gebeurt vooral bij thema's die gevoelig liggen. Controleer altijd of informatie klopt en denk goed na voordat je iets deelt.

Reactie na het zien van een bot

Let op: Onder dit bericht kunnen nepaccounts (bots) reageren. Deze bots proberen mensen te misleiden. Ze kunnen zorgen voor meer haat en verdeeldheid. Soms worden ze expres gebruikt door mensen of landen voor eigenbelang. Wees bewust van met wie je online praat.

Reactie na het zien van haatspraak

Let op: Onder dit bericht kunnen reacties staan met haatspraak. Dit soort berichten zijn strafbaar ([artikel 137](#)). Ze zorgen voor meer haat, verdeeldheid en kunnen mensen diep kwetsen. Soms worden ze expres gebruikt door mensen of landen voor eigenbelang. Denk goed na over wat je leest en blijf respectvol in gesprekken online.

Reactie na het zien van desinformatie

Let op: Onder dit bericht kunnen reacties staan met desinformatie. Dat zijn berichten die mensen proberen te misleiden. Het kan zorgen voor verwarring, angst of verdeeldheid. Soms worden ze expres verspreid door mensen of landen voor eigenbelang. Controleer altijd of informatie klopt en denk goed na voor je iets deelt.

Reacties uitzetten

De reacties onder dit bericht zijn uitgezet omdat er veel haatberichten, nepnieuws of nepaccounts (bots) aanwezig waren. Dit zorgt voor meer haat, verdeeldheid en wantrouwen. Soms wordt dit expres verspreid door mensen of landen voor hun eigenbelang.

Reageren op desinformatie

Je kan er ook voor kiezen te reageren op desinformatie door bronnen aan te bieden die verwijzen naar betrouwbare informatie. Hieronder een aantal suggesties:

Medisch advies: www.thuisarts.nl

Voedingsadvies: www.voedingscentrum.nl

Volksgezondheid: www.rivm.nl

Migratie of criminaliteit: www.cbs.nl

Culturele- of sociaaleconomische analyses: www.scp.nl

Voor informatie/vragen: f.mosselman@rotterdam.nl

Beslissingsboom desinformatie

